

Aan
de gemeenteraad

Datum 13 september 2022
Zaaknummer 2022-0150611
Betreft Nieuw contract voor de levering van gas

Vergadering van
Portefeuillehouder: Peter Heijkoop
Begrotingsprogramma Groen en Ruimtelijk Dordrecht
Kernteam/Opgave: Ruimtelijke Kwaliteit - Wegen, Verlichting & Schone Stad
Auteur: Sander van Gulik
E-mail: sl.van.gulik@dordrecht.nl
Verantwoordelijke: Jan Booij
Openbaar: Ja

Raadsinformatiebrief

Hoe zijn de bevoegdheden rond dit onderwerp verdeeld?

Op basis van artikel 169, lid 2 of 3 Gemeentewet hebben wij een actieve informatieplicht richting uw raad.

Wat is de aanleiding om deze informatie kenbaar te maken?

Per 1 oktober a.s. levert een nieuwe partij, Vattenfall, het gas voor de gemeentelijke gebouwen in de Drechtsteden. De Drechtsteden zijn hiertoe gedwongen omdat het contract dat de gemeenten had, onder het sanctiepakket van de EU d.d. 8 april 2022 viel. De gemeenten in de Drechtsteden geven met het nieuwe contract gehoor aan de verplichting van het ministerie van Economische Zaken & Klimaat om het lopende contract met Gazprom Energy, de Nederlandse dochtermaatschappij van het Russische staatsgasbedrijf te verbreken uiterlijk 10 oktober 2022. Vanwege de onrustige markt en stijgende prijzen brengt het nieuwe contract fors hogere kosten voor de Drechtsteden (en nog ruim 100 andere gemeenten) met zich mee.

Wat is de te delen informatie?

Inleiding

Als gevolg van de oorlogshandelingen van Rusland in Oekraïne heeft de Europese Raad op 8 april 2022 een 5de sanctiepakket aangenomen. Binnen dit sanctiepakket is onder andere het niet-aangaan van (nieuwe) contracten en ontbinden van lopende contracten met Russische (of aan Rusland gelinkte) bedrijven van toepassing. De Europese Unie heeft voor het verbod op lopende contracten met een Russische onderneming een overgangperiode ingesteld van 6 maanden vanaf publicatiedatum van het pakket. Concreet houdt dit in dat alle lopende contracten met Russische ondernemingen vóór 10 oktober 2022 moeten zijn beëindigd of er ontheffing moet zijn verleend. Na 10 oktober 2022 nog vasthouden aan het huidige contract is een overtreding van de sanctieverordening, een economisch delict, wat betekent dat het Openbaar Ministerie via strafrechtelijke weg (boetes en/of hechtenis) het verbod kan handhaven. Bovendien maakt dit het contract onrechtmatig en kan dat op gebied van (accountants)controle een onrechtmatigheid opleveren.

Aangezien wij, net als de overige Drechtsteden-gemeenten, gas ontvangen van Gazprom Duitsland (SEFE Energy Ltd) zijn we in nauw overleg geweest met de gemeenten, het Rijk en de VNG over de gevolgen van het sanctiepakket voor de Drechtsteden. Duidelijk werd dat het contract van de

Drechtsteden viel onder het 5de sanctiepakket en daarom diende te worden beëindigd. Er is ook onderzocht of er gronden waren voor een ontheffing. Die waren niet aanwezig. Zie daarvoor de verdere toelichting onder het kopje 'geen gronden voor ontheffing'.

Om het contract vóór 10 oktober te kunnen beëindigen hebben de Drechtsteden zich daarom genoodzaakt gezien om begin juli 2022 een aanbesteding te starten. Vanwege de complexiteit en het inkoopvoordeel (bij gezamenlijke inkoop) is er een regionale aanbesteding gestart. De aanbestedingsprocedure, in de vorm van een onderhandelingsprocedure, is medio juli gestart onder begeleiding van team inkoop de Servicegemeente Dordrecht en een energie-expert.

Geen gronden voor ontheffing

In zeer uitzonderlijke gevallen kan er een ontheffing worden aangevraagd. De criteria voor het verstrekken van een ontheffing zijn door het ministerie van EZK door middel van een beleidsregel gepubliceerd. Er wordt terughoudend omgegaan met het verstrekken van een ontheffing. Er is dan ook een beperkt aantal gronden op basis waarvan ontheffing kan worden verleend. Algemene uitgangspunten daarbij zijn:

- het moet gaan om een essentieel product, essentiële dienst of vitaal proces;
- er zijn geen alternatieven; en
- een aanbestedingsprocedure heeft geen potentiële inschrijvers opgeleverd die het product of de dienst tegen acceptabele voorwaarden kunnen aanbieden. Een prijsverschil tussen het nieuwe en oude contract is hierbij niet relevant.

Naar verwachting zullen maatschappelijke of financiële argumenten gelet op het hiervoor vermelde niet snel een grondslag opleveren voor het verkrijgen van een ontheffing. Als er al een ontheffing wordt verleend, zal deze tijdelijk zijn (bv. tot 1-1-2023).

Niet meer dan 10% Russisch gas

In het Europese sanctiepakket tegen Rusland is een 10%-regel opgenomen. Dat houdt in dat geen opdracht mag worden verstrekt aan entiteiten waarvan de onderaannemers en leveranciers voor meer dan 10% Russisch is. Deze vereisten zijn meegenomen in de aanbesteding als voorwaarden. In de aanbestedingstukken zijn uitsluitingsgronden opgenomen waarin staat dat ondernemers die onder het sanctiepakket vallen niet mogen deelnemen aan de overheidsopdracht en inschrijvingen waarbij een Russische partij met meer dan 10% van de waarde van opdracht deelneemt als onderaannemer of leverancier niet kunnen winnen. Tevens is de inschrijver gevraagd een verklaring af te leggen waarin is verklaard geen zaken te doen met (onder) aannemers, leveranciers of ondernemingen waarbij een Russische partij voor meer dan 10% deelneemt in het contract.

Nieuwe leverancier

Er zijn circa 120 gemeenten in Nederland die in dezelfde situatie verkeren als de Drechtsteden-gemeenten. In de huidige markt zijn maar enkele gasleveranciers beschikbaar. Dit had gevolgen voor de bereidheid om in te schrijven en daarmee voor de leveringszekerheid, maar ook voor de voorwaarden waaronder men inschrijft. Gelet op de spoedeisendheid is er voor gekozen om de 'onderhandelingsprocedure zonder aankondiging' op grond van artikel 2.32 lid 1 onder c Aanbestedingswet te volgen.

Uitgangspunten

Bij aanvang van deze onderhandelingsprocedure is er breed gepeild bij leveranciers naar de interesse om deel te nemen aan de onderhandelingsprocedure, en of zij zich kunnen conformeren aan de uitgangspunten die de Drechtsteden stellen aan de nieuwe overeenkomst. Deze uitgangspunten betreffen onder meer de volgende:

- De aanbieding van leveranciers bestaat uit een opslag per m³ voor de (administratieve) dienstverlening van de leverancier. De groothandelsprijzen komen tot stand door de inkoop van termijncontracten op de groothandelsbeurs voor gas.
- Inkoop van termijn contracten vindt plaats voor het contractvolume, ofwel het volume dat een gemeente vooraf opgeeft. Daarbij gelden bepaalde bandbreedtes waarbuiten afwijkende werkelijke volumes vergoed moeten worden (zowel bij over- als onderschrijding).

- De inkoop van gas betreft 100% CO₂ gecompenseerd gas, middels VER-certificering (Verified Emission Reductions). Het is gebleken dat groen gas (biogas, wat voortkomt uit vergisting van bijvoorbeeld groente-, fruit- en tuinafval en mest) niet beschikbaar is bij leveranciers.
- De opdracht kan niet aan Russische partijen worden gegund en er kunnen geen inschrijvingen winnen waarbij een Russische partij met meer dan 10% van de waarde van opdracht deelneemt als onderaannemer of leverancier.

Inschrijvingen

De aanbestedingsprocedure leverde twee inschrijvingen op. Van Vattenfall is een geldige inschrijving ontvangen. Van Greenchoice een ongeldige. Deze laatste voldeed niet aan de uitgangspunten van de aanbesteding met betrekking tot bandbreedtes van het af te nemen volume (deze partij wilde een kleinere bandbreedte dan vereist was).

Afweging

Binnen de Drechtsteden is de gunning aan Vattenfall uitgebreid besproken. De financiële gevolgen voor de gemeenten zijn groot en er is twijfel gerezen over het sanctiebeleid en het effect ervan (vanuit het uitgangspunt geen of zo weinig mogelijk gasopbrengsten naar Rusland).

Er is gekeken naar de juridische consequenties van niet gunnen, (nogmaals) of er gronden zijn voor ontheffing en naar de uitgangspunten van de uitvraag. Argumenten om een ontheffing aan te vragen of niet te gunnen zijn er nog steeds niet. Tevens geldt dat het hier gaat om een opdracht van het Rijk tot uitvoering van een sanctiemaatregel. Conclusie was dat er geen gronden zijn om de rechtsgeldige aanbieding van Vattenfall niet te accepteren. Vattenfall is de opdracht gegund. Vorenstaande laat onverlet dat de huidige politieke actualiteit vraagt om een uitspraak van de minister over compensatie en verschillende Drechtsteden gemeenten voornemens zijn daarop in te gaan zetten.

Nieuwe overeenkomst

De Drechtsteden hebben op 1 september 2022 de overeenkomst met Vattenfall afgesloten. In de periode 1 september tot 1 oktober bepalen gemeenten hun definitief gewenste contractvolumes voor 2022 en vindt de feitelijke inkoop van gas op de groothandelsbeurs (het "vastklikken" van termijnprijzen voor het contractvolume). Tenslotte worden aansluitingen administratief overgeschakeld van Gazprom naar Vattenfall en wordt de overeenkomst met Gazprom afgewikkeld, door middel van onder meer een eindafrekening.

Een raming van de nieuwe exploitatiekosten, op basis van door de gemeenten opgegeven contractvolumes, de gecontracteerde opslagen van Vattenfall, en de meest recente groothandelsprijzen, is opgenomen in de bijlage.

Looptijd nieuwe overeenkomst

De nieuwe overeenkomst wordt aangegaan voor een vaste periode 15 maanden, ingaande 1 oktober 2022 tot 1 januari 2024, met optie tot verlenging van maximaal 2 maal 1 jaar. Tijdens de looptijd van de nieuwe overeenkomst ontstaat er tijd om een nieuwe, gebruikelijke, aanbestedingsprocedure te volgen.

Duurzaamheid

Voor zowel overheid, als het bedrijfsleven speelt duurzaamheid een grote rol. Dit geldt dus niet alleen voor ons als gemeente, maar ook voor onze gasleverancier. Zoals eerder aangegeven betreft de inkoop volledig CO₂ gecompenseerd gas. Daarnaast wordt gezien de grote prijsstijgingen gestreefd naar het verminderen van het verbruik op alle locaties binnen de gemeente, die gebruik maken van het nieuwe contract.

Recente ontwikkelingen

Op 6 september jl. heeft het Ministerie van EZK, namens R.A.A. Jetten, Minister voor Klimaat en Energie, een brief aan de Tweede Kamer gestuurd waarin staat dat partijen die geen leverancier hebben kunnen vinden een ontheffing kunnen krijgen tot 1-1-2023. Tevens bevestigt hij dat er binnen de Europese Unie geen uniforme lijn is over de kwalificatie van Gaxprom Duitsland / SEFE Energy ltd. Hij zal de Europese Commissie vragen om een nadere duiding te geven over de sanctiemaatregelen richting Gazprom Duitsland (SEFE Energy ltd = de oude gasleverancier van de Drechtsteden). Deze ontwikkeling geldt alleen voor partijen die geen leverancier kunnen vinden, hetgeen bij de Drechtsteden niet van toepassing is.

Hoe verder na deze raadsinformatiebrief?

Deze raadsinformatiebrief richt zich uitsluitend op het informeren van u over het beëindigen van het contract met Gazprom en de gevolgde aanbestedingsprocedure. Eventuele stappen die op korte of (middel-) lange termijn worden genomen tot verdere verduurzaming worden separaat aan u medegedeeld, of ter besluitvorming aangeboden, indien noodzakelijk.

Afhandeling Gazprom

Na opdrachtverlening zal Gazprom een schrijven ontvangen van alle individuele Drechtsteden dat het contract éénzijdig wordt opgezegd. De kans is aanwezig dat Gazprom naar aanleiding van de beëindiging gerechtelijke stappen gaat ondernemen. Vanuit het de Juridische Kenniscentrum van de Servicegemeente Dordrecht is hierop al geanticipeerd en worden wij grotendeels ontzorgd.

Welke kosten zijn verbonden aan het proces?

In Nederland (maar ook in andere landen) merken we dat de gasprijzen in het algemeen flink zijn gestegen. Contracten met een 'vast tarief' worden inmiddels niet meer aangeboden, vanwege de sterk stijgende gaskosten. Daarnaast is er op dagelijks niveau sprake van grote schommelingen in prijzen, veelal veroorzaakt door onrust en incidenten (bomaanslag, sluiting Nord Stream pijpleiding).

Ook de gezamenlijke inkoop ("Drechtsteden") komt hier niet onderuit. Dit leidt tot een stijging van onze exploitatiekosten. Het effect van deze prijsstijgingen zal, zo goed als mogelijk, worden verwerkt in de eigen gemeentelijke begroting.

Het college van Burgemeester en Wethouders

secretaris

burgemeester